

PODNIK A PODNIKANIE V TRHOVEJ EKONOMIKE, DANE Z PRÍJMOV FYZICKÝCH A PRÁVNICKÝCH OSÔB

Podnikanie

Prvým autorom, ktorý termín podnikanie zaviedol do literatúry, bol Cantillon. Osobitná pozornosť sa venuje podnikaniu v ekonomickej teórii až na prelome 19. a 20. stor. v prácach Schumpetera a Knighta. Podľa Schumpetera **podnikateľ**:

- je činiteľom, ktorý inovačnou činnosťou uvádza trhovú ekonomiku do dynamického pohybu
- hľadá nové výrobné kombinácie, zdokonalenia v oblasti organizácie odbytu, zavádza nové výrobky a technológie, využíva nové zdroje surovín a pod.
- je iniciátorom ekonomického vývoja, využíva nové ekonomické príležitosti, ktoré mu poskytuje trhovú ekonomiku, čím ovplyvňuje existujúcu trhovú rovnováhu

Schumpeter pokladá za podnikateľov iba tých, ktorí realizujú inovácie vo výrobe a v službách (manažéri, členovia správnych rád, akcionári, zamestnanci). Ostatných pracovníkov, ktorí iba realizujú rutinné podnikové činnosti a nevytvárajú nové výrobné kombinácie, nepokladá za podnikateľov.

Zisk podľa Schumpetera nie je prvotným motívom pre podnikanie, je to len výsledok podnikateľskej činnosti. Motivácia podnikania vychádza z psychologických sklonov, preferencií a predstáv podnikateľa.

Podľa modernej teórie podnikania je **podnikateľskou činnosťou** taká ľudská aktivita, ktorá je orientovaná na dosiahnutie rovnovážneho stavu v ekonomike, t. j. stavu, kedy sú výrobné nástroje vynaložené optimálnym spôsobom so zreteľom na vlastnosti ekonomického prostredia. **Zisk** je tu nielen výsledkom podnikania, ale je aj základným motivačným prvkom, ktorý stimuluje podnikateľa.

Rozvoj podnikania má priamu súvislosť s nedokonalosťou trhu, s medzerami v jeho fungovaní. Podnikateľ sa orientuje na tieto medzery, objavuje v nich svoje ekonomické príležitosti, ktoré sa snaží efektívne zaplniť, uplatniť sa na trhu. Takto chápané podnikanie si vyžaduje, aby podnikateľ:

- poznal ekonomické príležitosti súčasného a budúceho trhu a mal ideovú predstavu o ich využití (podnikateľskú ideu si musí overiť prostredníctvom analýzy trhu, ktorá mu poskytne informácie o nenasýtených segmentoch trhu, o konkurenčnej situácii, o cenovej politike najvýznamnejších konkurentov a pod.)
- poznal právne aspekty podnikania platné v podnikateľskom prostredí
- zvolil správny časový okamih pre vstup na trh so zreteľom na medzery v trhu a stav konkurencie
- bol technicky, technologicky, osobnostne a finančne pripravený na podnikateľskú aktivitu
- mal pripravený podnikateľský zámer

V nadväznosti na modernú teóriu podnikania možno chápať **podnikanie** ako praktické využívanie podnikateľských príležitostí, ktoré vznikajú v dôsledku nerovnováhy na trhu. Je to súbor podnikateľských aktivít, ktorými sa zabezpečuje prechod k rovnovážnemu stavu na vyššej úrovni.

Podnikanie ako tvorivá ľudská činnosť má určité **charakteristické znaky**, ktorými sa odlišuje od iných druhov ľudských činností. Sú to:

- samostatnosť konania hospodárskych subjektov
- iniciatívnosť
- smelosť a vynaliezavosť
- novátorstvo v riešení neštandardných úloh a pri dosahovaní cieľov
- schopnosť rozhodovať v podmienkach neistoty
- ochota preberať a znášať hospodárske riziká

Pre úspešnú podnikateľskú činnosť musia byť vytvorené subjektívne a objektívne predpoklady, ktoré by mali v praxi vytvárať organicky súvisiaci celok.

1. **Objektívne predpoklady podnikania** – sú vytvárané najmä trhovou ekonomikou, ktorá stimuluje podnikanie tým, že umožní využiť ekonomické príležitosti všetkým tým, ktorí chcú v uvedenom odbore podnikáť. Objektívne predpoklady podnikania stimulujú:

- *vonkajšiu podnikavosť* = schopnosť objaviť alebo vytvoriť a efektívne využiť podnikateľské príležitosti, ktoré vzniká na trhu z interakcií medzi podnikateľom, zákazníkmi, konkurentmi, finančnými partnermi, kooperujúcimi podnikmi a pod.
- *vnútornú podnikavosť* = schopnosť podnikateľov odhaľovať a využívať vnútrofirémne podnikateľské príležitosti v jednotlivých častiach transformačného procesu (výroba, predaj, obstarávanie, technický rozvoj, personalistika a pod.). Vnútorná podnikavosť vytvára predpoklady pre rozvoj vonkajšej podnikavosti, nakoľko sú obe úzko prepojené a vzájomne sa prekrývajú.

2. **Subjektívne predpoklady podnikania** – individuálne vlastnosti na realizovanie určitého druhu podnikania. Závisia od človeka, jeho schopností, pripravenosti, motivácie na podnikanie. Osobnostné rysy, ktoré by mal mať každý podnikateľ:

- potreba presadiť sa v kolektíve
- prirodzená autorita a prevaha
- schopnosť podstupovať riziká
- pozitívna predstava o sebe
- iniciatívnosť a nezávislosť
- schopnosť riešiť problémy
- optimistický pohľad do budúcnosti
- stanovovanie si náročných cieľov a snaha realizovať ich

Nevyhnutnou súčasťou predpokladov podnikania sú aj **právne predpoklady**. Základnou právnou normou, ktorá upravuje podnikanie v SR, je Obchodný zákonník – *podnikanie* sa tu chápe ako sústavná činnosť, vykonávaná samostatne podnikateľom, vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku.

SUBJEKTY PODNIKANIA

Podľa Obchodného zákonníka sa za podnikateľa považuje osoba (FO alebo PO), ktorá:

- je zapísaná v obchodnom registri
- podniká na základe živnostenského oprávnenia
- podniká na základe iného než živnostenského oprávnenia podľa osobitných predpisov
- je fyzická osoba, ktorá uskutočňuje poľnohospodársku výrobu a je pre jej výkon evidovaná

Subjekty podnikania môžeme rozčleniť do 2 skupín:

- a) **podnik jednotlivca** – FO alebo PO, vždy je to právne samostatný, vlastnícky oddelený podnik. Je to väčšinou malý podnik, ktorý je vo vlastníctve jedinej osoby, ktorá plne a neobmedzene ručí sa výsledky svojej podnikateľskej činnosti a sama znáša podnikateľské riziko.
- b) **podnikateľská jednotka** – právne samostatný a vlastnícky oddelený subjekt podnikania, v ktorých rozvíja podnikateľské aktivity kolektív podnikateľov. Sú to všetky obchodné spoločnosti, banky, družstvá, združenia podnikov.

Podnik

Definície podniku:

- *Synek* – organický súbor ľudí (podnikateľ a ďalší pracovníci) a vecných prostriedkov (výrobné prostriedky ako stroje, budovy, suroviny, peniaze) vytvorený na trvalé uspokojovanie cudzích potrieb za účelom dosahovania zisku

- Sedlák – ekonomicky a právne samostatná podnikateľská jednotka, ktorej základnými znakmi sú:
 - kombinácia výrobných faktorov (každá podnikateľská činnosť musí byť vybavená výrobnými faktormi a ich vhodná kombinácia ich umožní zhodnotiť – reťazec „výrobné faktory → tovar → zisk)
 - právna samostatnosť (umožňuje podniku vstupovať do právnych vzťahov voči ostatným podnikateľským subjektom. Formálnym dôsledkom právnej subjektivity je zápis väčšiny podnikov do obchodného registra. Právna subjektivita podnikov, ktoré nemajú túto povinnosť, je determinovaná živnostenským alebo inými druhmi oprávnení.)
 - ekonomická samostatnosť (prejavuje sa v nezávislom rozhodovaní o majetku a činnosti podniku pri zachovaní právnych noriem)
- Obchodný zákonník – súbor hmotných, ako aj osobných a nehmotných zložiek podnikania. K podniku patria veci, práva a iné majetkové hodnoty, ktoré patria podnikateľovi a slúžia na prevádzkovanie podniku alebo vzhľadom na svoju povahu majú tomuto účelu slúžiť.

Znaky podniku podľa GUTENBERGA:

1. **všeobecné** – nezávislé od uplatňovania hospodárskeho systému:
 - ♦ kombinácia výrobných faktorov - len taká jednotka je podnikom, v ktorom sa účelne kombinujú výrobné faktory vzhľadom k požadovanému výstupu podniku
 - ♦ princíp hospodárnosti (ekonomický princíp) – vyjadruje snahu podniku konať čo najhospodárnejšie, a to týmito spôsobmi:
 - maximalizácia výstupu (pri daných vstupoch dosiahnuť čo najvyšší výstup)
 - minimalizácia vstupu (daný výstup realizovať pri čo najmenšom vstupe)
 - optimalizácia vzťahu medzi vstupmi a výstupmi
 - ♦ princíp finančnej rovnováhy – schopnosť podniku plniť svoje platobné povinnosti
2. **špecifické** – súvisia s uplatňovaným hospodárskym systémom:
 - a) *pre podniky v trhovej ekonomike:*
 - ♦ princíp súkromného vlastníctva (právo majiteľa zúčastňovať sa na riadení podniku)
 - ♦ princíp autonómie (sloboda podnikania bez štátnych zásahov, riziko neúspechu nesie podnik)
 - ♦ princíp ziskovosti (tendencia k maximalizácii zisku vo vzťahu k vloženému kapitálu)
 - b) *pre podniky v centrálne riadenej ekonomike:*
 - ♦ princíp spoločenského vlastníctva (spoločenský nárok na riadenie podnikov)
 - ♦ princíp nadriadeného orgánu (podniky sú riadené orgánmi štátu na základe centrálného národohospodárskeho plánu)
 - ♦ princíp plánovitého riadenia (výkony podniku sú určené štátnym plánom)

Úspešnosť podniku na trhu závisí nielen od vnútro podnikových (interných) faktorov, ale aj od okolia podniku (externých faktorov). Podnikateľsky úspešné podniky (špičkové podniky) sú spravidla tie, ktoré majú dlhý životný cyklus, dosahujú dlhodobu vysokú rentabilitu a vysokú rozvojovú dynamiku a úspešne inovujú. K vnútorným atribútom špičkových podnikov patria:

- podnikatelia a manažment sú proinovačne orientovaní, schopní znášať podnikateľské riziká
- kompetentný top manažment so schopnosťami komunikácie a delegovania, s prirodzenou autoritou
- personál je zložený z tvorivých osobností, schopných spolupracovať
- vysoká úroveň vnútro podnikového riadenia
- flexibilita vo vzťahu ku zákazníkovi
- jednoduchá organizácia s malým štábom a s vysokým stupňom delegovania rozhodovacích právomocí
- podnikový mzdový systém s vysokou motiváciou

Na základe špecifických predností podniku sa vytvára **image podniku**, t. j. súhrn predstáv, ktoré má podnik vo verejnosti, názory a postoje, ktoré sa o podniku vytvárajú. Vytvára sa dlhodobým

pôsobením mnohých objektívnych a subjektívnych činiteľov. Využívajú sa pri tom nástroje ako public relations, reklama, záruky a p.

Typológia a klasifikácia podnikov

Medzi najčastejšie kritériá, ktoré používame pri klasifikácii podnikov, patria:

- charakter konečného výsledku podnikovej činnosti
- hospodárske odvetvie
- technicko-organizačná charakteristika podniku
- veľkosť podniku
- vlastníctvo podniku
- právna forma podniku

1. charakter konečného výsledku podnikovej činnosti (výrobky alebo služby):

a) **výrobné podniky** – vyrábajú výrobky. Podľa druhu výrobkov ich môžeme členiť na:

- *podniky prvovýroby* (poľnohospodárske, lesné, ťažobné a energetické podniky, lov a rybolov) – ich spoločným znakom je získavanie statkov z prírody. Prvý výroba je náročná na prácu a kapitál.
- *podniky druhovýroby* (výroba investičných a spotrebných tovarov)

c) **podniky služieb** – ide o obchodné, dopravné, bankové, poisťovacie a iné podniky, ktoré poskytujú služby. Je náročná na ľudskú prácu.

Na tomto základe môžeme podniky rozdeliť do 3 sektorov národného hospodárstva:

- primárny sektor (podniky prvovýroby)
- sekundárny sektor (spracovateľské podniky)
- terciárny sektor (podniky služieb)

2. **hospodárske odvetvie:** podľa príslušnosti podnikov k odvetviu hospodárstva členíme podniky na poľnohospodárske, lesnícke, vodného hospodárstva, priemyselné, stavebné, dopravy a spojov, obchodné, peňažné, poisťovacie, bytového hospodárstva a pod.

3. technicko-organizačná charakteristika podniku:

a) **podľa typu výroby:**

- *podniky hromadnej výroby* – sú charakteristické úzkym sortimentom výrobkov vyrábaných vo veľkom množstve, čo spôsobuje vysokú mieru opakovateľnosti výrobného procesu. Po technickej stránke umožňuje najvyšší stupeň mechanizácie a automatizácie výrobného procesu (napr. hutnícke podniky, automobilky, ...).
- *podniky sériovej výroby* - sú charakteristické opakovateľnosťou operácií a výrobkov, čo sa prejavuje v zhotovovaní väčšieho počtu rovnorodých výrobkov (napr. elektrotechnika, strojárstvo, ...). Podľa pravidelnosti opakovania môže ísť o podniky veľkosériovej, strednosériovej alebo malosériovej výroby.
- *podniky s kusovou výrobou* – sú charakteristické neopakovateľnosťou jednotlivých druhov výrobkov a operácií, príp. ide o nepravidelnú opakovateľnosť. Sú to hlavne podniky vyrábajúce na objednávku (napr. lode, turbíny, nábytok, ...).

b) **podľa špecializácie výroby:**

- *predmetovo špecializované podniky* – vyhotovujú rovnaké, príp. príbuzné druhy výrobkov alebo súčiastok
- *technologicky špecializované podniky* – vykonávajú určité technologické operácie rovnakých technických znakov na rôznych druhoch výrobkov (frézovanie, brúsenie, lakovanie, lisovanie a pod.)

c) **podľa koncentrácie činnosti podniku:**

- *horizontálna koncentrácia* – sústreďovanie rovnakej, príp. príbuznej výroby to jedného podniku
- *vertikálna koncentrácia* – sústreďovanie nadväzujúcich výrob, resp. komplexné spracovanie surovín, alebo sa spájajú na seba nadväzujúce výrobné a nevýrobné činnosti ako napr. výskum, výroba, predaj

- *diverzifikovaná koncentrácia* – sústredovanie vzájomne nesúvisiacich výrob do jedného podniku, resp. sa vykonávajú rozličné najväzjom nezávislé výrobné a nevýrobné činnosti
- d) **podľa významu výrobného faktora:**
- *materiálovo náročné* – vykazujú vysokú spotrebu surovín a majú vysoký podiel materiálových nákladov na celkových nákladoch (drevospracujúci priemysel, hutníctvo železa ...)
 - *pracovne náročné* – vysoký podiel mzdových nákladov na celkových nákladoch (výroba keramiky a porcelánu, optika, jemná mechanika ...)
 - *kapitálovo (investične) náročné* – vysoký stav zariadení, v ktorých sú viazané vysoké objemy kapitálu. Odpisy tvoria vysoký podiel na celkových nákladoch (napr. výroba lietadiel, automobilov, železnice ...).

4. **veľkosť podniku:**

- a) **malé podniky** – zamestnávajú 0 – 24 pracovníkov. Je to samostatná podnikateľská jednotka vo vlastníctve jedného alebo niekoľkých podnikateľov s obmedzeným počtom pracovníkov, relatívne malým kapitálom a ročným obratom. Môžeme ich členiť:
- **podľa potrieb**, ktoré uspokojujú:
 - podniky, ktoré sa orientujú na uspokojovanie finálnych potrieb obyvateľstva a poskytujú mu služby a výrobky
 - podniky zabezpečujúce potreby iných organizácií (buď podniky, ktoré produkujú finálne výrobky, alebo podniky vyrábajúce komponenty hotových výrobkov, alebo podniky, ktoré poskytujú služby pre iné podniky)
 - podniky, ktoré sa zameriavajú na vedecko-technický rozvoj
 - **podľa druhu činností**, ktoré vykonávajú:
 - podniky poskytujúce služby (napr. čistiarne, CK, účtovnícke a konzultačné firmy, opravárne ...)
 - maloobchodné firmy
 - veľkoobchodné firmy
 - stavebné firmy
 - výrobné firmy (vrátane poľnohospodárskych fariem)

Prednosti malých podnikov v porovnaní s veľkými:

- orientácia na lokálny trh, špecifický sortiment, pružná reakcia na zmenený dopyt na trhu
- vytvárajú predpoklady pre efektívnejšie využívanie unikátnych schopností a znalostí ľudí
- jednoduchá a prehľadná OŠ, nenáročná na riadiaci a administratívny personál
- osobný vzťah k zákazníkom, dodávateľom a zamestnancom

Nedostatky malých podnikov v porovnaní s veľkými:

- obmedzené finančné zdroje (nedostatok vlastného kapitálu na reinvestovanie, horšia dostupnosť úverov)
- vyššie náklady, nižšia produktivita práce, vysoké podnikateľské riziko
- nízka konkurencieschopnosť
- vysoká intenzita práce vlastníka a personálu
- krátka životnosť podniku

- b) **stredné podniky** – majú 25 – 500 zamestnancov.

- c) **veľké podniky** – majú 501 a viac pracovníkov. Sú to samostatné podnikateľské jednotky s veľkým obratom, veľkým počtom zamestnancov a veľkou kapitálovou silou. Často majú významnú pozíciu na trhu, ktorá im umožňuje diktovať podmienky ostatným trhovým subjektom. Uplatňuje sa pri veľkých strategických výrobných programoch s vysokou hromadnosťou. Ide o výroby náročné na rozsiahle investície, hlavne v oblasti hutníctva, strojárstva (najmä automobilky), v textilnom a chemickom priemysle.

Prednosti veľkých podnikov v porovnaní s malými:

- ekonomický efekt zo zhromadenia výroby (úspora nákladov pri rastúcom objeme výroby)
- stálosť výrobného programu, možnosť jeho diverzifikácie
- vysoká technická úroveň výrobného procesu, ako aj výrobku
- veľká kapitálová sila (dostupnosť úverov, vlastné zdroje)

- výhodná trhová pozicia v porovnaní s konkurennymi malými podnikmi
 - orientácia na národné a medzinárodné trhy
- Nedostatky veľkých podnikov v porovnaní s malými:
- malá pružnosť a prispôsobivosť na zmenen dopyt na trhu
 - investin náročnosť pri zakladaní a zmenách výrobného programu
 - nadmern zaťaženosť životného prostredia
 - vysoké nároky na infrastrukturu v mieste stanovišťa podniku

5. vlastníctvo podniku:

- a) **súkromné podniky** – tvoria základ trhového hospodárstva
- b) **verejné podniky** – tie podniky, ktoré sa celkom alebo prevažne nachádzajú vo vlastníctve štátu, príp. obce. Uplatňujú sa hlavne v týchto oblastiach:
 - zásobovanie dôležitými zdrojmi (voda, plyn, elektrina, ...)
 - dopravné hospodárstvo (eleznice, lodná doprava, cesty, ...)
 - komunikačné hospodárstvo (pošta, telekomunikácie)
 - informačné hospodárstvo (rozhlas, TV)
 - kultúra (divadlo, múzeum), vzdelávanie (koly), rekreácie a voľný čas (port), zdravie a opatrovatelstvo (nemocnice, domovy)
 - ochrana a bezpečnosť (armáda, vznice)
- c) **zmiešané podniky** – ak sa na fungovaní podnikov okrem vlastníctva štátu podieľa aj sukromn kapitál

6. právna forma podniku: v SR sa vyskytuj nasledovné formy podnikov:

- a) **podnik jednotlivca** – osoba podnik na základe živnostenského oprávnenia, na základe iného než živnostenského oprávnenia podľa zvlstnch predpisov alebo vykonáva poľnohospodársku výrobu a je zpisan do evidencie podľa zvlstnho predpisu
- b) **obchodné spoločnosti** – sú založené na základe zmluvy medzi spoločníkmi. Všetky obchodné spoločnosti sa zapisuj do obchodného registra a vznikajú až týmto dňom, a týmto dňom získavajú aj právnu subjektivitu. Sú to v.o.s., k.s., s.r.o., a.s.
- c) **družstvá** – PO, založená za uelom podnikania alebo na zabezpečenie hospodárských, socilnch a iných potrieb svojich členov. Typickým znakom družstva je osobn rovnosť členov.
- d) **ttny podnik** – je zriadovan orgnomttnej správy. Vzniká na základe rozhodnutia zakladateľa dňom zápisu do obchodného registra.

Právne formy podnikatelskch subjektov v SR

1. PODNIK JEDNOTLIVCA

Rozhodujúcou formou podnikania jednotlivca u nás je živnosť, ktorá je upravená ivnostenskm zákonom (zákon č. 455/1991 Zb.). Podľa tohto zákonu je za živnosť povazovan sústavná činnosť vykonávaná samostatne, vo vlastnom mene, na vlastn zodpovednosť, za uelom dosiahnutia zisku. Oprávnenie vykonvat živnosť majú FO a PO, pokiaľ splnia podmienky živnostenského zákonu. Ide o tieto podmienky:

- a) **všeobecné** – vek 18 rokov, spôsobilosť na prvnekony a bezuhonos
- b) **osobitné** – odborná a iná spôsobilosť, ak ju tento zákon vyžaduje

Rozlišujeme:

- **ohlasovacie živnosti** – vykonávané na základe ohlásenia. Živnostenské oprávnenie vzniká dňom ohlásenia živnosti. ivnostnkovi sa doručí ivnostensk list. Me is o živnosti:
 - **remeselné** – odborná spôsobilosť je získaná vuenm v odbore a praxou, napr. zámočníctvo, brúsenie skla, ...
 - **vázané** – odborná spôsobilosť je stanovená pri každej živnosti osobitne, napr. tlakové zariadenia, meradlá, informatika, ...

- *voľné* – odborná spôsobilosť nie je stanovená. Sú to všetky ostatné podnikateľské činnosti, ktoré nie sú vylúčené zo živnostenského zákona.
- **koncesované živnosti** – vykonávané len na základe koncesie. Oprávnenie vykonávať živnosť vzniká doručením koncesnej listiny. Je to napr. nákup, predaj a požičiavanie zbraní, pohrebná služba, obchod so starožitnosťami, prevádzkovanie CK, taxislužba.

Podľa predmetu činnosti rozlišuje živnosti *obchodné, výrobné a poskytujúce služby*.

Živnostenské oprávnenie zaniká:

- smrťou podnikateľa, ak nepokračujú v živnosti dedičia
- uplynutím doby, na ktorú bol živnostenský list alebo koncesná listina vydané
- rozhodnutím živnostenského úradu

Výhody:

- √ potreba pomerne malého kapitálu
- √ podnikateľ sa môže rýchlo rozhodovať, nikomu nie je zodpovedný, nepotrebuje súhlas iného
- √ môže využiť momentálnu situáciu na trhu
- √ nemusí sa s nikým deliť o zisk
- √ silná motivácia

Nevýhody:

- ručí celým svojím majetkom
- výška kapitálu je spravidla malá
- možnosť získať len pomerne malý úver
- ťažkosti s riadením (podnikateľ musí vykonávať všetky funkcie manažmentu)
- neprekonateľné časové povinnosti

2. VEREJNÁ OBCHODNÁ SPOLOČNOSŤ

Je to personálna (osobná) spoločnosť založená min. 2 osobami (FO aj PO), ktoré podnikajú pod spoločným obchodným menom a ručia za záväzky spoločnosti spoločne a nerozdielne celým svojím majetkom. Zakladá sa spoločenskou zmluvou podpísanou všetkými spoločníkmi a vzniká dňom zápisu do OR. Na obchodné vedenie je oprávnený každý spoločník. Zisk sa delí medzi spoločníkov rovnakým dielom. Súčasne má každý spoločník nárok na zúčtovanie svojho splateného vkladu v dohodnutej výške. Spoločnosť zaniká dňom výmazu z OR.

Táto právna forma sa využíva na živnostenské podnikanie, kde riziko neobmedzeného ručenia je pomerne malé a kontrolovateľné (remeslá a MO).

Výhody:

- √ nižšia kapitálová základňa (spojenie spoločníkov, z ktorých jeden má kapitál, druhý potrebné skúsenosti a pod.)
- √ možnosť každého spoločníka podieľať sa na riadení
- √ pružné rozhodovanie v dôsledku malého počtu spoločníkov

Nevýhody:

- spoločníci ručia celým svojím majetkom
- výška kapitálu spoločnosti závisí od kapitálovej účasti jednotlivých spoločníkov
- existencia spoločnosti závisí od osobných schopností spoločníkov a ich vzájomnej dôvery
- čím väčší počet spoločníkov, tým menšia je rýchlosť a jednota v rozhodovaní

3. KOMANDITNÁ SPOLOČNOSŤ

Je to personálna spoločnosť, ktorá vzniká za účelom podnikania. Jej charakteristickým znakom je existencia 2 typov spoločníkov s odlišným právnym postavením:

- 1 alebo viac spoločníkov, ktorí ručia za záväzky spoločnosti len do výšky svojho nesplateného vkladu zapísaného v OR = **komanditisti**

- 1 alebo viac spoločníkov, ktorí ručia veriteľom spoločnosti celým svojím majetkom = **komplementári**

Spoločnosť sa zakladá spoločenskou zmluvou podpísanou všetkými spoločníkmi a vzniká zápisom do OR. Na obchodné vedenie sú oprávnení iba komplementári, ktorí zároveň tvoria štatutárny orgán spoločnosti. Komanditista má iba právo kontroly a nahliadnutia do účtovných kníh. Spôsob rozdelenia zisku stanovuje spoločenská zmluva, inak sa použije ustanovenie zákona, podľa ktorého sa zisk rozdelí na 2 rovnaké časti, pričom 1 časť prípadne komplementárom a 1 časť komanditistom. Komplementári si túto sumu potom rozdelia rovnakým dielom, kým komanditisti v pomere podľa výšky splatených vkladov. Spoločnosť zaniká dňom výmazu z OR.

Výhody:

- √ možnosť zvýšenia potrebného kapitálu spoločnosti v porovnaní s v.o.s.
- √ lepšia úverová spôsobilosť spoločnosti

Nevýhody:

- podobné nevýhody ako pri v.o.s.
- delenie zisku medzi komplementárov a komanditistov je zložité

4. SPOLOČNOSŤ S RUČENÍM OBMEDZENÝM

Je to kapitálová spoločnosť, a povinnosťou spoločníkov je vložiť určitý vklad do spoločnosti. Spoločnosť sama zodpovedá veriteľom za svoje záväzky celým svojím majetkom, spoločníci ručia za záväzky spoločnosti len do výšky nesplatenej časti svojich vkladov. Zakladá sa spoločenskou zmluvou a vzniká dňom zápisu do OR. K návrhu na zápis do OR sa príkladá spoločenská zmluva, živnostenské oprávnenie, doklad o splatení povinnej časti upísaného vkladu, príp. stanov. Ak spoločnosť zakladá len 1 spoločník, musí byť splatené celé ZI pri zápise do OR. Ak viacerí, musí byť splatených min. 30 % v peňažnej forme. Spoločnosť povinne vytvára z čistého zisku **rezervný fond**, ktorý sa používa na krytie strát spoločnosti. Orgánmi spoločnosti sú valné zhromaždenie spoločníkov, konatelia a dozorná rada. Spoločnosť zaniká dňom výmazu z OR.

Práva spoločníka:

- majetkové práva (právo na podiel na zisku, právo na vyrovnávací podiel, právo na podiel na likvidačnom zostatku spoločnosti)
- právo týkajúce sa riadenia spoločnosti a kontroly jej činnosti
- právo na informácie o záležitostiach spoločnosti

Výhody:

- √ malý rozsah kapitálu potrebný na založenie
- √ ručenie majetkom spoločnosti
- √ obmedzený počet spoločníkov
- √ vzájomná prepojenosť a komunikácia medzi spoločníkmi
- √ značná rozhodovacia pružnosť, ak existuje 1 alebo málo konateľov

Nevýhody:

- obmedzené možnosti získania nového kapitálu
- znížená úverová schopnosť

5. AKCIOVÁ SPOLOČNOSŤ

Je to spoločnosť, ktorej základné imanie je rozvrhnuté na určitý počet akcií s určitou nominálnou hodnotou. Je to PO, ktorá za porušenie svojich záväzkov zodpovedá celým svojím majetkom, akcionári neručia za záväzky spoločnosti. Ak spoločnosť zakladá 1 zakladateľ, podpisuje zakladateľskú listinu, ak 2 alebo viacerí zakladatelia, uzavru zakladateľskú zmluvu. Založenie a.s. je možné na základe výzvy na upísanie akcií alebo bez výzvy na upísanie akcií. Spoločnosť vzniká zápisom do OR. Zápis sa môže uskutočniť, ak sa riadne konalo ustanovujúce valné zhromaždenie, ak upisovatelia upísali celú hodnotu ZI a splatili aspoň 30 % ZI peňažnými vkladmi, ak boli schválené

stanovy a.s. a ak boli zvolení členovia orgánov spoločnosti. A.s. vytvára povinne **rezervný fond** podľa stanov. Orgánmi a.s. sú valné zhromaždenie, predstavenstvo a dozorná rada. Zaniká dňom výmazu z OR.

Práva akcionára:

- právo zúčastňovať sa na valnom zhromaždení, hlasovať na ňom, požadovať od neho vysvetlenie a uplatňovať návrhy
- právo na podiel na zisku (dividendu)
- právo na podiel z likvidačného zostatku pri likvidácii spoločnosti

Povinnosti akcionára:

- splatenie upísanej nominálnej hodnoty akcií, príp. ďalšie povinnosti, ktoré určujú stanovy

Výhody:

- √ možnosť získať značné množstvo finančných prostriedkov na investovanie
- √ ľahší prístup k úverom
- √ odbornosť v manažmente
- √ ľahkosť zmeny vlastníctva
- √ prevažná oddelenosť vlastníctva od manažmentu

Nevýhody:

- vysoké náklady spojené so vznikom spoločnosti
- rozpory v záujmoch medzi vlastníckmi, manažmentom a zamestnancami
- negatívne dôsledky veľkosti

6. DRUŽSTVO

Je to spoločenstvo neuzavretého počtu osôb založené za účelom podnikania alebo zabezpečovania hospodárskych, sociálnych alebo iných potrieb svojich členov. Musí mať najmenej 5 členov – FO, príp. 2 členov – PO. Je to PO, ktorá za porušenie svojich záväzkov zodpovedá celým svojím majetkom. Členovia družstva neručia za záväzky družstva. Na založenie družstva sa vyžaduje konanie ustanovujúcej schôdze. Vzniká zápisom do OR (predtým musí byť splatených aspoň 50 % zapisovaného ZI). Družstvo je povinné pri svojom vzniku zriadiť **nedeliteľný fond**. Orgánmi družstva sú členská schôdza, predstavenstvo a kontrolná komisia. Družstvo zaniká výmazom z OR.

Výhody:

- √ uspokojovanie a podpora záujmov svojich členov
- √ jednoduchý vznik a zánik členstva v družstve
- √ členovia neručia za záväzky družstva

Nevýhody:

- nedostatočné finančné zdroje, nakoľko členské vklady nie sú veľké
- povinnosť splatenia členského vkladu určeného stanovami

Malé a stredné podnikanie vo svete a v SR

Vo vyspelých európskych štátoch, ako aj v USA, je od 70. rokov pozorovaný vzostup významu malých a stredných podnikov. Dôvodom tohoto vzostupu je pozitívny príspevok daného okruhu malých podnikov k rozvoju ekonomík týchto štátov, ako aj posun v ekonomickej teórii, ktorý reaguje na podstatné zmeny v organizačnej štruktúre podnikov.

Malé a stredné podniky majú významnú úlohu v ekonomike štátu, a to nielen utváraním nových produktov, procesov a zriaďovaním nových pracovných miest, ale aj tým, že robia ekonomiku adaptabilnú a flexibilnú, to znamená, že zachovávajú pracovné miesta v období recesie a zamestnávajú viac pracovníkov v období, ako začne expanzia. Malé podniky utvárajú predpoklady na hospodárnejší spôsob výroby, na vznik nových foriem organizácie práce a metód riadenia, na plnšie uspokojovanie rôznych potrieb obyvateľstva. Významnou mierou sa podieľajú na tvorbe národného dôchodku, na zamestnanosti a na technickom rozvoji.

Malé a stredné podniky hrajú významnú úlohu v oživení ekonomiky predovšetkým tým, že:

- formujú veľkú skupinu podnikateľov – reálnych vlastníkov,
- formujú postoje občanov a ich pozitívny vzťah k trhovej ekonomike,
- formujú vznik konkurenčného prostredia v ekonomike,
- pretvárajú ekonomiku vo vzťahu k reálnym potrebám a akcelerujú jej vývoj,
- utvárajú pracovné príležitosti, predovšetkým v službách, obchode a rôznych remeselných činnostiach,
- vedú k účelným štrukturálnym zmenám podnikateľských subjektov v závislosti od dopytu domáceho a medzinárodného trhu.

MSP plnia v trhovom hospodárstve niekoľko národohospodárskych funkcií:

1. **ponuková funkcia (funkcia zásobovania)** – MSP sú výrobcami spotrebných statkov, investičných statkov a dodávateľmi polovýrobov (subdodávateľská funkcia). Rýchlejšie reagujú na dopyt, pružne vyhľadávajú medzery na trhu, majú osobný kontakt so zákazníkmi. MSP sú silné hlavne v oblasti služieb (opravy, údržba), subdodávateľskú funkciu plnia hlavne v automobilovom priemysle, strojárstve, elektrotechnike a chémii.
2. **zamestnanecká** – udržuujú existujúce a vytvárajú nové prac. miesta
3. **rastová** – vyplýva zo zákl. faktorov hospodárskeho rastu, ktorými sú technický proces a stupeň kvalifikácie pracovníkov v NH. MSP musia v porovnaní s veľkými podnikmi uprednostňovať poznatky technického rozvoja, vyvíjať aktívnu výskumnú a vývojovú činnosť
4. **vzdelávacia** – v trhových ekonomikách ide o tzv. celoživotné vzdelávanie. MSP predstavujú profesijnú seberealizáciu, pretože ponúkajú kvalifikovaným pracovníkom už v mladom veku vyššie riadiace miesta v porovnaní s veľkými podnikmi.

V priemere MSP tvoria 80 % všetkých podnikov. Podieľajú sa na zamestnanosti cca 45%, produkujú 40%. Dominantné postavenie majú hlavne v USA, Japonsku, Nemecku a Austrálii. Pri klasifikácii podnikov sa využívajú 2 hľadiská:

1. **kvalitatívne hľadisko** – posudzujú sa odlišnosti v týchto oblastiach: riadenie, organizácia, výroba, odbyt, výskum a vývoj, zásobovanie, personál, financovanie a pod.
2. **kvantitatívne hľadisko** – používajú jedno alebo viacrozmerne meradlá. Najčastejšie ukazovatele sú: počet zamestnancov, ročný obrat, zisk, podiel na trhu a pod.

Malé a stredné podnikanie v USA

USA sú považované za krajinu s najrozvinutejším stupňom malého a stredného podnikania. MSP tvoria v USA viac ako 95 % z celkového počet podnikov. Do 5 – 6 rokov od vzniku však až 3 z 5 podnikov zaniknú. Američania však berú neúspechy pokojnejšie ako napr. Európania. Ako hlavné príčiny neúspechu nie sú považované finančné problémy, ale nekvalifikované riadenie firmy, nedostatok skúseností a vedomostí. Podľa predmetu činnosti v USA najviac MSP pôsobi vo výrobe (najmä v ťažobnom priemysle, stavebníctve, spracovateľskom priemysle – potravinársky, drevospracujúci, kožiarsky, textilný priemysel), ďalej v oblasti služieb a veľkoobchodná a maloobchodná činnosť.

Veľkosť americkej firmy sa hodnotí obyčajne podľa počtu zamestnancov – veľmi malé firmy majú do 20 zamestnancov, malé 21-100 zamestnancov, stredné 100 až 500, veľké vyše 500 zamestnancov. V maloobchodnej činnosti sa na kategorizovanie podnikov používa ročný obrat.

Malé a stredné podnikanie v Japonsku

Japonsko je krajina s dokonale rozvinutým súkromným podnikaním. MSP obyčajne plnia subdodávateľské služby veľkým podnikom, čím sa dostávajú do závislosti od veľkých podnikov a sú vystavované neustálemu tlaku. Preto sa japonská hospodárska politika zameriava na podporu MSP, napr. nízke úrokové sadzby pri poskytovaných úveroch MSP, výhodné leasingy a iné finančné

výpomoci. Podiel MSP je viac ako 99% z celkového počtu podnikov, zamestnávajú okolo 80% pracovných síl.

Malé a stredné podnikanie vNemecku

V Nemecku je viac ako 99 % MSP z celkového počtu podnikov a zamestnávajú 2/3 všetkých zamestnancov. Kvantitatívnymi znakmi MSP sú obrat do 25 mil. EUR, počet zamestnancov do 500 a asi 50 % celkového kapitálu tvorí vlastný kapitál. Viac ako 23 % exportu Nemecka pripadá na MSP.

Malé a stredné podnikanie vAustrálii

V súčasnosti existuje v Austrálii asi 750 000 malých podnikov, z nich asi 600 000 nie je v oblasti poľnohospodárstva. MSP tvoria 30% HDP, zamestnávajú 1/3 pracovných síl.

Malé a stredné podnikanie vSR

Pod pojmom malý podnik sa v SR rozumie podnik s počtom zamestnancov do 25 a stredný podnik s počtom zamestnancov do 500. MSP zamestnávajú viac ako 60% práceschopného obyvateľstva.

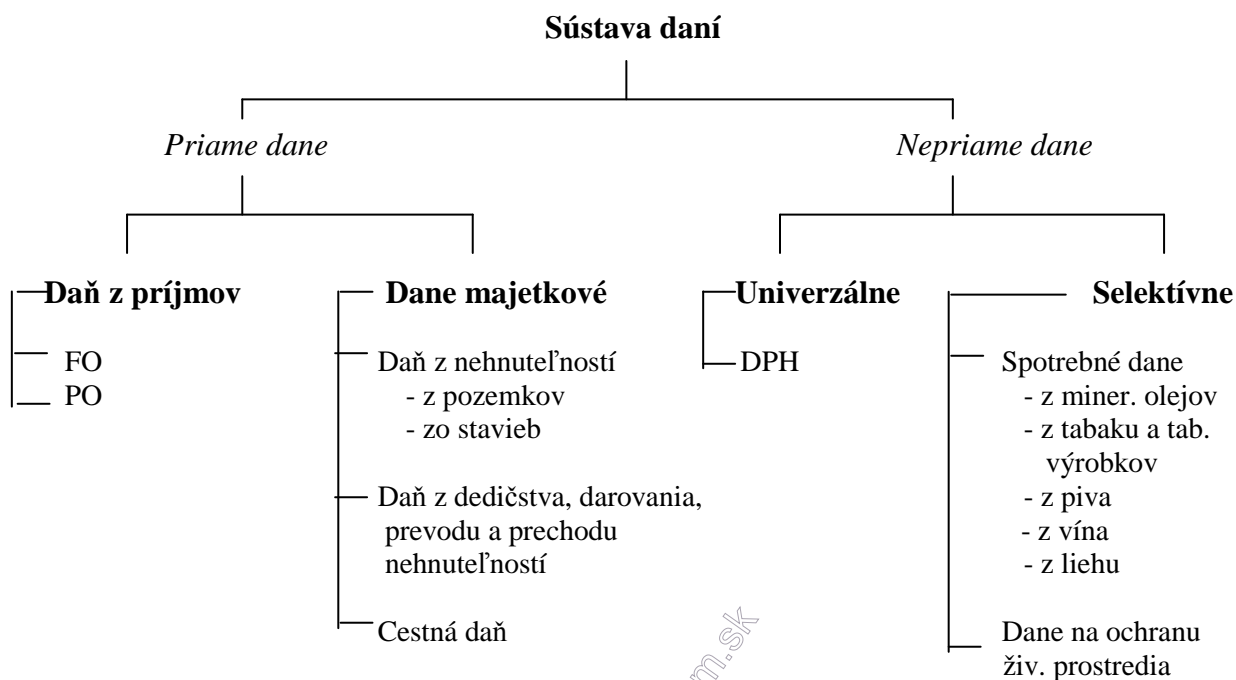
Podobne ako vo svete, aj u nás boli základom rozvoja malého súkromného podnikania remeslá (16. a 17. stor.). Ďalší rozvoj priniesli manufaktúry a továrenský systém výroby v 18 stor. Prvý legislatívny predpis bol vydaný v r. 1859 (Rakúsko - Uhorsko) ako Živnostenský poriadok. Na území Slovenska (v prvej ČSR) bol vydaný v r. 1924 podobný Živnostenský poriadok, kde boli presne určené remeselné a obchodné živnosti (reálne- na základe zmluvy alebo dedením, a osobné – neprenosné na iné osoby; slobodné, remeselné a koncesované; osobitnou formou boli továrenské živnosti – podnikateľ zamestnával viac ako 20 pracovníkov a riadil výrobu v uzavretých dielnach).

Po 2. sv. vojne nastal obrat vo vývoji podnikania na území ČR a SR. Došlo k socializácii súkromných podnikov - najprv boli v roku 1945 znárodnené všetky podniky s počtom zamestnancov nad 500 a v roku 1948 všetky podniky nad 50 zamestnancov. V r. 1954 bola ukončená socializácia služieb. Takmer všetky súkromné podniky boli začlenené do štátnych podnikov. Tak došlo k zániku MSP a začali sa podporovať veľké podniky.

V roku 1989 zmenou vlastníckych vzťahov a prechodom na trhové hospodárstvo bolo potrebné upraviť aj podmienky podnikania. V r. 1990 bol schválený zákon o súkromnom podnikaní občanov, v r. 1991 živnostenský zákon a Obchodný zákonník – rozlišujú PO (obchodné spoločnosti a družstvá) a FO (živnostníci, osoby podnikajúce v poľnohospodárstve a slobodné povolania). Predpokladom vzniku súkromných podnikov boli hlavne 2 procesy, a to:

- odštátnenie (deetizácia) – proces ekonomického osamostatňovania podnikov od štátu
- privatizácia – premena štátneho vlastníctva na súkromné. V SR mal tento proces podobu:
 - malej privatizácie – predaj alebo prenájom malých prevádzok a malých technológií, obyčajne na verejných dražbách. Slúži hlavne na rozvoj a podporu MSP v obchode, službách a remeslách.
 - veľkej privatizácie – týka sa veľkých štátnych podnikov a vykonáva sa buď neštandardnými metódami (tzv. kupónová privatizácia, dlhopisová metóda) alebo štandardnými metódami (priamy predaj, verejná dražba, verejná súťaž)
 - reštitúcie – navrátenie majetku pôvodným majiteľom alebo ich priamym dedičom podľa zákona o zmiernení niektorých následkov majetkových krívd

DAŇ Z PRÍJMOV FO

Daňovníci dane z príjmov FO - § 2

- sú fyzické osoby, ktorým plynú príjmy podliehajúce tejto dani
- daňovníci, ktorí **majú na území SR trvalý pobyt**- bydlisko alebo sa tu obvykle zdržiavajú, majú daňovú povinnosť, ktorá sa vzťahuje na príjmy plynúce zo zdrojov na území SR a na príjmy plynúce zo zdrojov v zahraničí
- daňovníci, ktorí **nemajú na území SR trvalý pobyt** – bydlisko, ani sa tu obvykle nezdržiavajú, majú daňovú povinnosť len z príjmov plynúcich zo zdrojov na území SR
- daňovníci, ktorí sa obvykle zdržiavajú na území SR, sú tí, ktorí sa tu zdržiavajú aspoň 183 dní v roku súvisle alebo v niekoľkých obdobiach, s výnimkou tých daňovníkov, ktorí sa tu zdržiavajú za účelom štúdia alebo liečenia

Predmet dane z príjmov FO - § 3

- predmetom dane z príjmov FO sú:
 - príjmy zo závislej činnosti a funkčné požitky
 - príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti
 - príjmy z kapitálového majetku
 - príjmy z prenájmu
 - ostatné príjmy
- **príjmom** sa rozumie peňažný aj nepeňažný príjem dosiahnutý aj zámenou vrátane zisteného majetkového prírastku nadobudnutého z príjmov daňovníka, ktoré neboli zdanené
- predmetom dane nie sú:
 - príjmy získané nadobudnutím cenných papierov, zdedením, vydaním alebo darovaním nehnuteľnosti alebo hnutelnej veci alebo majetkového práva
 - úvery a pôžičky

Oslobodenie od dane - § 4

- príjmy z predaja bytu alebo obytného domu najviac s 2 bytmi vrátane súvisiacich pozemkov, ak ho predávajúci vlastnil a súčasne mal v ňom trvalý pobyt najmenej počas 2 rokov bezprostredne pred predajom
- príjmy z predaja ostatných nehnuteľností, ak doby medzi nadobudnutím a predajom presiahne 5 rokov (oslobodenie sa nevzťahuje na príjmy z predaja nehnuteľností, ktorých sa vykonávala podnikateľská alebo iná samostatne zárobková činnosť, a to do 5 rokov od skončenia tejto činnosti)
- príjmy z predaja hnuťelných vecí (oslobodenie sa nevzťahuje na príjem z predaja motorových vozidiel, lietadiel a lodí, ak doba medzi nadobudnutím a predajom nepresahuje 1 rok)
- príjmy z predaja CP, ak doba medzi nadobudnutím a predajom presahuje 3 roky
- príjmy z prevádzky malých vodných elektrární do výkonu 1 MW, veterných elektrární, tepelných čerpadiel, solárnych zariadení, zariadení na výrobu bioplynu a na výrobu biologicky rozložiteľných látok, zariadení na využitie geotermálnej energie
- príjmy z výroby zariadení na zber, zhromažďovanie a prepravu nebezpečných odpadov
- z prevodu členských práv družstva alebo z prevodu účasti na obchodných spoločnostiach, ak nejde o predaj CP a ak doba medzi nadobudnutím a prevodom presahuje 5 rokov
- z predaja majetku zahrnutého do konkurznej podstaty
- nemocenské dávky, dávky sociálnej pomoci, sociálne služby, podpory v nezamestnanosti, prídavky na deti, výživné, rodičovské príspevky a pod.
- plnenia poskytované občanom v súvislosti s výkonom civilnej služby a základnej vojenskej služby
- odmeny za odber krvi a iných biologických materiálov z ľudského organizmu
- plnenia z poistenia osôb s výnimkou plnenia z poistenia pre prípad dožitia určitého veku a z dôchodkového poistenia
- štipendiá zo ŠR, príspevky z nadácií a občianskych združení
- úroky z vkladov zo stavebného sporenia, úrokové výnosy z hypotekárnych záložných listov, výnosy zo štátnych dlhopisov, výnosy z CP vydaných NBS znejúcich na cudziu menu

Základ dane - § 5

- všeobecne **základ dane** tvorí suma, o ktorú príjmy plynúce daňovníkovi v kalendárnom roku presahujú výdavky preukázateľne vynaložené na ich dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie, ak ďalej pri jednotlivých príjmoch nie je ustanovené inak
- základom dane daňovníka, ktorému plynú v zdaňovacom období *dva alebo viac druhov príjmov* uvedených v § 6 – 10, je súčet čiastkových základov dane zistených podľa jednotlivých druhov príjmov
- ak výdavky presiahnu príjmy z činností podľa § 7 – 9, vznikne strata, o ktorú sa zníži úhrn čiastkových základov dane zistených podľa jednotlivých druhov príjmov v § 7-10
- príjmy zo závislej činnosti a funkčné požitky plynúce daňovníkovi najdlhšie do 31. 1. po skončení zdaňovacieho obdobia, za ktoré sa dosiahli, sa považujú za príjmy plynúce daňovníkovi v tomto období
- do základu dane sa nezahŕňajú príjmy oslobodené od dane a príjmy, z ktorých sa vyberá daň osobitnou sadzbou podľa § 36

Príjmy zo závislej činnosti a funkčné požitky - § 6

- **príjmy zo závislej činnosti** sú:
 - príjmy zo súčasného alebo predchádzajúceho pracovnoprávneho vzťahu, služobného, členského alebo obdobného pomeru, v ktorom je pracovník povinný pri výkone práce rešpektovať príkazy zamestnávateľa, ako aj príjmy za prácu žiakov a študentov z praktického výcviku
 - príjmy za prácu členov družstiev, spoločníkov a konateľov s.r.o. a komanditistov v k.s.
 - odmeny členov štatutárnych orgánov a ďalších orgánov PO za výkon funkcie

- odmeny obvinených vo väzbe a odsúdených vo výkone trestu odňatia slobody
- príjmy z prostriedkov sociálneho fondu
- obslužné
- **funkčné požitky sú:**
 - platy a funkčné príplatky ústavných činiteľov SR a prokurátorov SR, a vedúcich ostatných ústredných orgánov štátnej správy SR
 - odmeny za výkon funkcie v orgánoch územnej samosprávy, v štátnych orgánoch, v občianskych a iných záujmových združeniach a spoločenstvách, a v profesných komorách
- príjmy zo závislej činnosti a funkčné požitky plynúce zo zdrojov na území SR, ktorých úhrnná výška od toho istého zamestnávateľa nepresiahne v kalendárnom mesiaci 4000 Sk, sú samostatným základom dane a zdaňujú sa osobitnou sadzbou dane (10 %). Uvedené platí, ak ide o príjmy plynúce zamestnancovi od zamestnávateľa, u ktorého zamestnanec neuplatňuje nezdaniteľné časti základu dane na výpočet preddavkov na daň z príjmov zo závislej činnosti a funkčných požitkov.
- príjmom zamestnanca, ktorému poskytol zamestnávateľ **motorové vozidlo na služobné aj súkromné účely**, je suma vo výške 1 % z ceny obstarania vozidla za každý aj začatý kalendárny mesiac poskytnutia, min. však 2000 Sk za kalendárny mesiac.
- Za príjem zo závislej činnosti sa nepovažuje a predmetom dane nie je:
 - náhrada cestovných výdavkov
 - vreckové pri zahraničných cestách do stanovenej výšky 40 % nároku na stravné
 - hodnotu poskytovaných osobných ochranných pracovných a hygienických prostriedkov a pracovného oblečenia
 - preddavky od zamestnávateľa určené na úhradu výdavkov
- Príjmy zo závislej činnosti oslobodené od dane sú:
 - sumy vynaložené zamestnávateľom na doškolenie zamestnancov
 - hodnota stravovania a nealkoholických nápojov poskytnutá zamestnancom ako nepeňažné plnenie
 - použitie rekreačného, zdravotníckeho, vzdelávacieho, predškolského, telovýchovného alebo športového zariadenia zamestnávateľa zamestnancom
 - pôžička od zamestnávateľa za výhodnejších podmienok max. do 50 000 Sk
 - povinné poistenie, ktoré je zamestnávateľ povinný platiť za zamestnanca
 - príspevok na doplnkové dôchodkové poistenie, ktoré platí zamestnávateľ zamestnancovi
 - plnenie zo sociálneho fondu poskytnuté zamestnancovi najviac do 2000 Sk ročne
 - príspevky zamestnávateľa na vstupenky na kultúrne a športové podujatia
 - príjmy získané nadobudnutím zamestnaneckých akcií za nižšiu ako NH

Príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti - § 7

- **príjmami z podnikania sú:**
 - príjmy z poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva
 - príjmy zo živnosti
 - príjmy z podnikania vykonávaného na základe iného než živnostenského oprávnenia
 - podiely spoločníkov verejných obchodných spoločností a komplementárov komanditných spoločností na zisku
- **príjmami z inej samostatnej zárobkovej činnosti sú:**
 - príjmy z použitia alebo poskytnutia práv z priemyselného alebo z iného duševného vlastníctva vrátane práv príbuzných autorskému právu, a to vrátane príjmov z vydávania, rozmnožovania a rozširovania literárnych a iných diel na vlastné náklady
 - príjmy z výkonu nezávislého povolania, ktoré nie je živnosťou ani podnikaním podľa osobitných predpisov
 - príjmy znalcov a tlmočníkov za činnosť

- príjmom je aj:
 - príjem z akéhokoľvek nakladania s majetkom, ktorý sa používal na podnikanie alebo na inú samostatne zárobkovú činnosť
 - úroky z peňažných prostriedkov na bežných účtoch, ktoré sú používané v súvislosti s dosahovaním príjmov z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti
 - príjem z predaja podniku alebo jeho časti
- základom dane je rozdiel medzi príjmami a výdavkami preukázateľne vynaloženými na dosiahnutie, udržanie a zabezpečenie príjmov.
- **samostatným základom dane** na zdanenie osobitnou sadzbou dane (10 %) sú príjmy plynúce zo zdrojov na území SR, ak ide o príjmy za príspevky do novín, časopisov, rozhlasu a TV s výnimkou umeleckých výkonov, a ak ich úhrn nepresiahne u toho istého platiteľa v kalendárnom mesiaci 4000 Sk
- ak daňovník neuplatní daňové výdavky preukázateľne vynaložené na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie príjmu, môže uplatniť **paušálne výdavky** vo výške:
 - 60 % z príjmov z poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva
 - 35 % z príjmov z použitia alebo poskytnutia práv z priemyselného alebo iného duševného vlastníctva
 - 25 % z príjmov zo živností
- ak si daňovník zvolí tento spôsob výpočtu výdavkov, nesmie už uplatňovať žiadne iné výdavky, pretože paušálne výdavky obsahujú aj výdavky poistného, odpisov a pod.
- príjmy z poľnohospodárskej výroby, vodného a lesného hospodárstva a príjmy z použitia alebo poskytnutia práv z priemyselného alebo iného duševného vlastníctva ako aj príjmy z činnosti reštaurátorov, ktoré sú výsledkom niekoľkoročnej činnosti daňovníka, možno rozdeliť rovnomerne na zdaňovacie obdobie, v ktorom sa dosiahli, a na zdaňovacie obdobie predchádzajúce, najviac však na 3 pomerné časti. Príjmy z lesného hospodárstva dosiahnuté ťažbou dreva možno rozdeliť najviac na 10 pomerných častí.

Príjmy z kapitálového majetku - § 8

- **príjmami z kapitálového majetku** sú:
 - úroky a ostatné výnosy z CP, dividendy a podiely na zisku z účastí v s.r.o. a z účastí komanditistov v k.s., podiely na zisku a obdobné plnenia z členstva v družstvách
 - úroky, výhry a iné výnosy z vkladov na vkladných knižkách vrátane úrokov z peňažných prostriedkov na vkladovú účtu a z bežného účtu
 - úroky a iné výnosy z poskytnutých úverov a pôžičiek a úroky z hodnoty splateného vkladu v dohodnutej výške spoločníkov v.o.s.
 - podiely na zisku tichého spoločníka z účasti na podnikaní
 - plnenia z poistenia pre prípad dožitia určitého veku alebo dôchodkového poistenia
 - výnosy zo zmeniek
 - výnos, ktorý vzniká pri splatnosti CP z rozdielu medzi NH CP a emisným kurzom pri jeho vydaní; pri vrátení zamestnaneckej akcie z rozdielu medzi jej cenou obstarania pri vydaní a vyplatenou hodnotou pri jej vrátení
 - príjmy z prevodu predkupného práva na CP
- takmer všetky tieto príjmy sú samostatným základom dane na zdanenie osobitnou sadzbou dane (§ 36)

Príjmy z prenájmu - § 9

- **príjmy z prenájmu** sú:
 - z prenájmu nehnuteľností (ich častí) alebo bytov (ich častí)
 - z prenájmu hnutel'ných vecí okrem príležitostného prenájmu
- základom dane sú príjmy znížené o daňové výdavky vynaložené na ich dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie. Ak si daňovník neuplatní tieto daňové výdavky, môže ich uplatniť paušálne vo výške 25 %.

Ostatné príjmy - § 10

- **ostatnými príjmami sú:**
 - príjmy z príležitostných činností, náhodné a jednorázové príjmy
 - príjmy z príležitostného prenájmu hnutelných vecí
 - príjmy poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva, ktorú neprevádzkuje podnikateľ (ak si neuplatní skutočne preukázané výdavky, má nárok uplatniť si paušálne 50 % z príjmov)
 - príjmy z predaja vlastných hnutelných a nehnuteľných vecí a CP
 - príjmy z prevodu účasti na s.r.o., k.s. alebo z prevodu členských práv družstva
 - príjmy zo zdedených práv z priemyselného a iného duševného vlastníctva vrátane autorských práv a práv príbuzných autorskému právu
 - podiel spoločníka obchodnej spoločnosti s výnimkou spoločníka v.o.s. a komplementára k.s. alebo podiel člena družstva na likvidačnom zostatku pri likvidácii spoločnosti alebo družstva
 - vyrovnávací podiel pri zániku účasti spoločníka v obchodnej spoločnosti s výnimkou spoločníka v.o.s. a komplementára k.s. alebo pri zániku členstva v družstve
 - výhry v lotériách, stávkach a iných podobných hrách a výhry z reklamných súťaží a žrebovaní
 - ceny z verejných súťaží a športových súťaží
- **od dane sú oslobodené:**
 - príjmy z príležitostných činností, z príležitostného prenájmu hnutelných vecí a príjmy z poľnohospodárskej výroby – nie podnikanie, ak ich úhrn u daňovníka nepresiahne v zdaňovacom období 10 000 Sk
 - výhry v lotériách, stávkach a iných podobných hrách v hodnote neprevyšujúcej 300 000 Sk za každú výhru
- väčšina príjmov sú samostatným základom dane na zdanenie osobitnou sadzbou dane

Zníženie základu dane - § 12

- základ dane sa zníži o nezdaniteľné časti základu dane a o hodnotu darov
- **nezdaniteľné časti základu dane** sú sumy:
 - 38 760 Sk ročne na daňovníka
 - 16 800 Sk ročne na vyživované dieťa žijúce v domácnosti s daňovníkom, príp. 33 600 Sk, ak je dieťa držiteľom preukazu ZŤP
 - 12 000 Sk ročne na manželku (manžela) žijúceho s daňovníkom v spoločnej domácnosti, ak nemá vlastné príjmy presahujúce 38 760 Sk ročne
 - 8 400 Sk ročne, ak daňovník poberá čiastočný invalidný dôchodok
 - 16 800 Sk ročne, ak daňovník poberá invalidný dôchodok alebo iný dôchodok
 - 48 000 Sk ročne, ak je daňovník čiastočne alebo plne invalidný a súčasne je aj držiteľom preukazu ZŤP
- od základu dane možno odpočítať **hodnotu darov** poskytnutých v zdaňovacom období obciam a iným PO so sídlom na území SR na vymedzené účely (školsťvo, zdravotníctvo, veda, kultúra, PO, ekológia, charita, náboženstvo, šport ...), ak úhrnná hodnota darov je aspoň 500 Sk; v úhrnne možno odpočítať najviac 10 % zo základu dane nezniženého o nezdaniteľné časti základu dane

Sadzba dane - § 13

- daň je zo základu dane zníženého podľa § 12, zaokrúhľeného na celé stovky Sk nadol

	do 90 000 Sk	10 %
od 90 000 Sk	do 180 000 Sk	9 000 Sk + 20 % zo sumy presahujúcej 90 000 Sk
od 180 000 Sk	do 396 000 Sk	27 000 Sk + 28 % zo sumy presahujúcej 180 000 Sk
od 396 000 Sk	do 564 000 Sk	87 480 Sk + 35 % zo sumy presahujúcej 396 000 Sk
od 564 000 Sk	a viac	146 280 Sk + 38 % zo sumy presahujúcej 564 000 Sk

Osobitný spôsob zdaňovania príjmov daňovníkov prevádzkujúcich niektoré činnosti - § 15 (paušálna daň)

- môže ju uplatniť len FO:
 - ktorá má príjmy zo živnosti alebo z podnikania na základe iného ako živnostenského oprávnenia podľa osobitných predpisov
 - ktorej príjem za posledné zdaňovacie obdobie okrem príjmov zdaňovaných osobitnou sadzbou dane nepresiahol 2 mil. Sk
 - nemal v poslednom zdaňovacom období iné príjmy ako z § 7 a úhrn príjmov z § 8 – 10 nepresiahol v predchádzajúcom zdaňovacom období 100 000 Sk
 - nie je platiteľom DPH ani spotrebnej dane
- daňovník, ktorý spĺňa dané podmienky a rozhodne sa pre platenie paušálnej dane, vedie na daňové účely počas celého obdobia evidenciu o:
 - príjmoch v časovom slede preukázateľným spôsobom
 - hmotnom majetku a nehmotnom majetku využívanom na podnikanie
 - pohľadávkach a záväzkoch
 - prijatých a vydaných účtovných dokladoch
- ak daňovník podá daňové priznanie k paušálnej dani a v bežnom zdaňovacom období:
 - úhrn jeho príjmov z činnosti v bežnom zdaňovacom období presiahne 2 mil. Sk, alebo
 - daňovníkovi začnú plynúť v zdaňovacom období aj iné druhy príjmov uvedené v § 7, alebo úhrn príjmov z § 8 – 10 presiahne v zdaňovacom období 100 000 Sk, alebo
 - sa stane registrovaným platiteľom DPH, alebo
 - sa stane registrovaným platiteľom spotrebnej dane,je povinný odo dňa vzniku týchto skutočností viesť účtovníctvo podľa osobitného predpisu a za celé zdaňovacie obdobie je povinný vypočítať základ dane podľa § 5, podať daňové priznanie podľa § 38 a zaplatiť daň podľa § 13. Zaplatená paušálna daň sa považuje za preddavok na daň na celé bežné zdaňovacie obdobie.
- sadzba paušálnej dane z príjmov zaokrúhlených na celé koruny nadol je:

2 %	z príjmov do 500 000 Sk
2,25 %	z príjmov do 1 000 000 Sk
2,5 %	z príjmov do 1 500 000 Sk
2,75 %	z príjmov do 2 000 000 Sk

Úľava na paušálnej dani - § 16

- daňovníkovi s príjmami z poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva, ako aj s príjmami zo živnosti, sa poskytne **úľava na paušálnej dani** vo výške 100 % na prvé 2 roky vykonávania činnosti, 50 % v treťom roku vykonávania činnosti, ak
 - daňovník bol bezprostredne pred začatím vykonávania činnosti evidovaný nepretržite aspoň 6 mesiacov v evidencii Národného úradu práce, alebo
 - daňovník zamestnáva aspoň 2 pracovníkov počas týchto 3 celých zdaňovacích období, ktorí boli bezprostredne pred prijatím do zamestnania k daňovníkovi aspoň 3 mesiace nepretržite evidovaný na Národnom úrade práce, alebo
 - daňovník sa pred začatím vykonávania činnosti pripravoval sústavne na budúce povolanie štúdiom alebo predpísaným výcvikom a doba medzi ukončením štúdia alebo predpísaného výcviku a začatím vykonávania činnosti nepresiahla 6 mesiacov

Platenie preddavkov na daň - § 40

- preddavky na daň platí daňovník, ktorého posledná známa daňová povinnosť presiahla 10.000 Sk
- daňovník, ktorého posledná známa daňová povinnosť presiahla 10 000 Sk a nepresiahla 500.000 Sk, platí štvrtročné preddavky na daň vo výške 1/4 poslednej známej daňovej povinnosti.

- daňovník, ktorého posledná známa daňová povinnosť presiahla 500.000 Sk, platí mesačné preddavky na daň vo výške 1/12 poslednej známej daňovej povinnosti
- daňovník, ktorého základ dane tvorí súčet čiastkových základov dane a jedným z nich je aj **čiasťkový základ dane z príjmov zo závislej činnosti a z funkčných požitkov**, preddavok na daň neplatí v prípade, ak tento čiastkový základ dane tvorí viac ako 50 % z celkového základu dane. Ak čiastkový základ dane z príjmov zo závislej činnosti a funkčných požitkov tvorí 50 % a menej, preddavky na daň sa platia v polovičnej výške.
- preddavky na daň neplatí daňovník, ktorý poberal v predchádzajúcom zdaňovacom období len príjmy uvedené v § 8 - § 10

Vyberanie a platenie dane z príjmov zo závislej činnosti a z funkčných požitkov - § 41

- platiteľ dane vyberie preddavok na daň zo zdaniteľnej mzdy pri výplati mzdy daňovníkovi
- zdaniteľná mzda je úhrn príjmov zo závislej činnosti a z funkčných požitkov zúčtovaných a vyplatených daňovníkovi za kalendárny mesiac okrem príjmov, z ktorých sa deň vyberá osobitnou sadzbou dane, znížený o:
 - sumy, ktoré sú od dane oslobodené
 - sumy zrazené na povinné poistené
 - príspevky na doplnkové dôchodkové poistenie, najviac do výšky 10 % úhrnu príjmov zo závislej činnosti a z funkčných požitkov
 - nezdaniteľné časti základu dane podľa § 12
- platiteľ dane odvedie preddavky najneskôr do 5 dní po dni výplaty mzdy

Ročné zúčtovanie preddavkov na daň z príjmov zo závislej činnosti a z funkčných požitkov - § 44

- daňovník, ktorý v zdaňovacom období poberal zdaniteľnú mzdu len od jedného platiteľa dane, ho môžu písomne požiadať najneskôr do 15. 2. po uplynutí zdaňovacieho obdobia o vykonanie ročného zúčtovania preddavkov na daň, ktorú za zdaňovacie obdobie vyplatil
- nedoplatok dane vyplývajúci z ročného zúčtovania preddavkov zraža platiteľ dane daňovníkovi zo mzdy najneskôr do konca zdaňovacieho obdobia, v ktorom sa vykonalo ročné zúčtovanie preddavkov

Použitie podielu zaplatenej dane na osobitné účely - § 48

- po zaplatení dane v určenej lehote je daňovník oprávnený predložiť miestne príslušnému správcovi dane vyhlásenie, v ktorom uvedie, že suma zodpovedajúca 1 % zaplatenej dane, ktorá nie je nižšia ako 20 Sk, sa má poukázať ním určenej PO
- podiel zaplatenej dane možno poskytnúť **prijímateľovi**, ktorým je občianske združenie, nadácia, neinvestičný fond, nezisková organizácia, účelové cirkevné organizácie, organizácia s medzinárodným prvkom a Slovenský Červený kríž
- podiel zaplatenej dane možno poskytnúť **prijímateľovi**, ak predmetom jeho činnosti sú rozvoj a ochrana duchovných hodnôt, ochrana ľudských práv, ochrana a tvorba ŽP, zdravie a vzdelávanie, podpora športu, poskytovanie sociálnej pomoci, zachovanie prírodných a kultúrnych hodnôt

DAŇ Z PRÍJMOV PO

Daňovníci dane z príjmov PO - § 17

- daňovníkmi sú PO a subjekty, ktoré nie sú ani FO ani PO
- daňovníci, ktorí **majú na území SR svoje sídlo**, majú daňovú povinnosť, ktorá sa vzťahuje na príjmy plynúce zo zdroja na území SR, ale aj na príjmy plynúce zo zdrojov v zahraničí

- daňovníci, ktoré **nemajú na území SR svoje sídlo**, majú daňovú povinnosť, ktorá sa vzťahuje iba na príjmy zo zdroja na území SR

Predmet dane - § 18

- predmetom dane sú príjmy (výnosy) zo všetkej činnosti a z nakladania so všetkým majetkom
- **príjmom** je peňažné aj nepeňažné plnenie ocenené cenami bežne používanými v mieste a v čase plnenia alebo spotreby, a to podľa druhu, kvality, príp. miery opotrebenia predmetného plnenia
- predmetom danie nie sú príjmy získané nadobudnutím akcií podľa osobitného predpisu, dedením alebo darovaním nehnuteľnosti alebo hnutelnej veci, príp. majetkového práva
- predmetom dane **u investičnej spoločnosti** vytvárajúcej podielové fondy sú všetky príjmy investičnej spoločnosti a príjmy podielových fondov, z ktorých sa daň vyberá osobitnou sadzbou dane
- predmetom dane daňovníkov, ktorí nie sú založení alebo zriadení na podnikanie (napr. záujmové združenia PO, profesijné komory, občianske združenia, odbory, politické strany a hnutia, cirkevné a náboženské spoločnosti, neziskové organizácie, nadácie, obce, rozpočtové a príspevkové organizácie, štátne fondy, doplnkové dôchodkové poisťovne, Sociálna poisťovňa, NÚP, SRO, STV ...), sú príjmy z činností, ktorými dosahujú zisk alebo ktorými sa dá zisk dosiahnuť, a to vrátane príjmov z predaja majetku, príjmov z nájomného, príjmov z reklám, z členských príspevkov a príjmov, z ktorých sa vyberá daň osobitnou sadzbou
- predmetom dane **v.o.s., FNM SR a NBS** sú iba príjmy, z ktorých sa daň vyberá osobitnou sadzbou
- predmetom dane **daňovníka, ktorý je spoločníkom v.o.s.**, je aj časť základu dane v.o.s. pripadajúca na spoločníka
- predmetom dane **daňovníka, ktorý je komplementárom k.s.**, je aj časť základu dane k.s. pripadajúca na komplementára

Oslobodenie od dane - § 19

- od dane sú oslobodené:
 - príjmy daňovníkov (ktorí neboli založení alebo zriadení na podnikanie) plynúce z činností, na ktorej účel daňovník vznikol a ktoré sú ich základným poslaním
 - príjmy z dotácií zo ŠR daňovníkom, ktorí podnikajú v poľnohospodárskej výrobe alebo v lesnom a vodnom hospodárstve
 - príjmy z prevádzky malých vodných elektrární s výkonom do 1 MW, veterných elektrární a pod., a to v kalendárnom roku, v ktorom boli po prvýkrát uvedené do prevádzky, a v bezprostredne nasledujúcich 5 rokoch
 - príjmy štátnych fondov a príjmy Fondu ochrany vkladov, Úradu pre finančných trh
 - príjmy plynúce z predaja majetku zahrnutého do konkurznej podstaty
 - príjmy obcí z prenájmu a predaja majetku obcí
 - príjmy vysokých škôl a fakúlt a príjmy ZŠ a SŠ a školských zariadení získané z podnikateľskej činnosti
 - členské príspevky podľa stanov a štatútu prijaté záujmovými združeniami PO, profesijnými komorami, občianskymi združeniami, odbormi, politickými stranami a hnutiami
 - výnosy z kostolných zbierok a za cirkevné úkony
 - výnosy zo štátnych dlhopisov znejúcich na cudziu menu
 - výnosy z CP vydaných NBS znejúcich na cudziu menu
 - úrokové výnosy z hypotekárnych záložných listov

Zistenie základu dane - § 20

- základom dane je rozdiel medzi príjmami (okrem príjmov, ktoré nie sú predmetom dane a príjmov oslobodených od dane) a daňovými výdavkami
- od základu dane možno odpočítať **hodnotu darov** peňažnej aj nepeňažnej povahy, ak hodnota poskytnutého daru je aspoň 2000 Sk, pričom v úhrne možno odpočítať najviac 2 % zo základu dane

- od základu dane možno odpočítať aj **príspevok** do výšky 0,35 % z objemu zúčtovaných miezd zaplatený najviac 1 **združeníu PO**, vyplývajúci z členstva v tomto združení založenému na účel ochrany záujmov platiteľa okrem príspevku, ktorého povinnosť úhrad vyplýva zo zákona
- od základu dane možno ďalej odpočítať:
 - preukázateľne vynaložené prostriedky na **reklamu** výrobkov, služieb alebo inej činnosti daňovníka, na výhry a prémie z reklamných súťaží, z predajných, žrebovacích, výherných a obdobných podujatí prístupných verejnosti a na ochutnávky výrobkov, najviac však vo výške 1 % zo základu dane
 - preukázateľne vynaložené prostriedky na **reklamné predmety** označené obchodným menom alebo ochrannou známkou ich poskytovateľa, ak hodnota jedného predmetu nepresahuje 300 Sk, najviac však do výšky 0,2 % zo základu dane
 - preukázateľne vynaložené prostriedky na **nosič reklamného nápisu** s vlastnou úžitkovou hodnotou vo vlastníctve daňovníka, ak obstarávacía cena nosiča nepresahuje sumu vstupnej ceny HIM, najviac však do výšky 2 % zo základu dane
- od základu dane možno odpočítať daňovú stratu, ktorá vznikla najviac v 3 zdaňovacích obdobiach bezpredstredne predchádzajúcich obdobiu, v ktorom vykázal po tejto strate kladný základ dane, a to rovnomerne počas 5 po sebe nasledujúcich zdaňovacích obdobiach

Sadzba dane - § 21

- sadzba dane je 25 % zo základu dane zníženého o položky odpočítateľné od základu dane
- sadzba dane u daňovníka zabezpečujúceho poľnohospodársku výrobu, ktorého tržba z rastlinnej a živočíšnej výroby tvoria viac ako 50 % celkových tržieb, je 15 %
- sadzba dane u daňovníka, ktorý zamestnáva najmenej 20 zamestnancov, ak súčasne podiel zamestnancov so zmenenou pracovnou schopnosťou predstavuje viac ako 50 % z priemerného počtu zamestnancov, je 18 %
- minimálna výška preddavkovo zaplatenej dane je 24 000 Sk za zdaňovacie obdobie. V prípade, ak zdaňovacie obdobie trvá len časť kalendárneho roka, je minimálna výška dane 2 000 Sk za každýž aj začatý mesiac zdaňovacieho obdobia

Platenie preddavkov na daň - § 50

- daňovník, ktorého daň za predchádzajúce zdaňovacie obdobie presiahla 500 000 Sk, platí mesačne preddavky na daň vo výške 1/12 dane za predchádzajúce zdaňovacie obdobie vždy do konca príslušného kalendárneho mesiaca
- daňovník, ktorého daň v predchádzajúcom zdaňovacom období nepresiahla 500 000 Sk, platí štvrťročné preddavky na daň vo výške 1/4 dane za predchádzajúce zdaňovacie obdobie, splatné do konca príslušného kalendárneho štvrťroku
- preddavok na daň neplatí daňovník, ktorého daň za predchádzajúce zdaňovacie obdobie nepresiahla 50 000 Sk a daňovník v likvidácii, v konkurze alebo vo vyrovnaní